

ELENA-GABRIELA ȘTEFAN

psiholog

DORINA-NICOLETA CIOCEA

profesor pentru învățământul primar

COPILUL ÎNȚELES

GHID PRACTIC PENTRU
PROFESORI, PĂRINȚI ȘI COPII

*„Fără inovație, educația repetă trecutul;
cu ea, modelează viitorul.”*

CUPRINS

PREFAȚĂ	7
1. ÎNȚELEGEREA DIFERENȚELOR DINTRE COPII	11
2. OBSERVAREA COPILULUI	17
3. EXPERIENȚE VARIATE DE ÎNVĂȚARE	23
4. EMOȚIILE ȘI ÎNVĂȚAREA	29
5. MĂiestRIA PROFESORULUI	33
6. PROFESORUL ȘI PĂRINTELE, ACEEAȘI ECHIPĂ	39
7. ÎNȚELEGEREA COPILULUI ACASĂ	43
8. PUTEREA ÎNCURAJĂRII	47
9. EDUCAȚIA CARE DEZVOLTĂ ÎNCREDEREA	51

10. COPILUL ÎNȚELES, COPILUL CARE ÎNDRĂZNEȘTE SĂ CREASCĂ.....	55
--	----

MULȚUMIRI.....	61
----------------	----

ANEXE	63
-------------	----

POSTFAȚĂ.....	77
---------------	----

BIBLIOGRAFIE.....	81
-------------------	----

PREFAȚĂ

Cartea pe care o țineți acum în mâini s-a născut din întâlnirea a două lumi care se completează firesc: lumea sufletului copilului și lumea școlii. Din experiența unui psiholog, care ascultă emoțiile, fricile, întrebările și visurile copiilor, și din experiența unei învățătoare, care îi vede zi de zi crescând, învățând și descoperindu-se, a prins viață această lucrare dedicată celor mai importante relații din copilărie: relația copilului cu sine, cu familia și cu școala.

În carte, aceste două perspective sunt marcate distinct. Vocea învățătoarei privește spre ceea ce se întâmplă în clasă, spre gesturi și spre situațiile trăite în timpul orelor. Vocea psihologului privește dincolo de comportament, spre nevoile și temerile care se ascund în spatele lui. Împreună, cele două perspective ne ajută să privim copilul în întregul său.

Am scris aceste pagini cu gândul la fiecare copil care are nevoie să fie înțeles înainte de a fi corectat, ascultat înainte de a fi judecat și încurajat înainte de a renunța. Dar și cu gândul la fiecare părinte care încearcă, uneori obosit și nesigur, să găsească cele mai bune răspunsuri pentru copilul său. Și, desigur, la fiecare profesor care știe că adevărata educație nu înseamnă doar lecții și note, ci și răbdare, empatie și încredere. În fiecare clasă există copii diferiți. Și totuși, de multe ori, încercăm să îi învățăm pe toți la fel.

Într-o lume în care copiii cresc repede și sunt adesea copleșiți de informații, emoții și așteptări, credem că este esențial să le oferim un spațiu sigur în care să învețe nu doar matematică sau gramatică, ci și cum să își înțeleagă emoțiile, cum să comunice, cum să aibă încredere în ei și cum să construiască relații sănătoase.

Această carte nu își propune să ofere rețete perfecte. Fiecare copil este unic, fiecare familie are propria poveste, iar fiecare clasă are propriul ritm și propria lumină. Ne dorim însă ca paginile care urmează să devină un sprijin, un punct de plecare pentru dialog, reflecție și apropiere.

Copiilor le dorim curajul de a pune întrebări și de a visa fără teamă. Părinților le dorim răbdarea de a vedea dincolo de comportamente și de a descoperi nevoile ascunse ale copiilor lor. Iar dascălilor le dorim puterea de a continua să modeleze caractere, nu doar rezultate școlare.

Dacă această carte va reuși să aducă măcar puțin mai multă înțelegere, liniște și încredere în viața celor care o citesc, atunci scopul ei va fi atins.

Exemplele prezentate în volum sunt inspirate din situații reale întâlnite în activitatea profesională. Numele și anumite elemente de identificare au fost modificate pentru protejarea identității copiilor și familiilor.

Cu drag și responsabilitate,

Elena-Gabriela Ștefan

Psiholog • Psihoterapeut • Trainer

Dorina-Nicoleta Ciocea

Profesor pentru învățământul primar

LBRIS

We know
books

ÎNȚELEGEREA DIFERENȚELOR DINTRE COPII

DE CE NU ÎNVAȚĂ TOȚI COPIII LA FEL?

Teza acestei cărți, în trei fraze: nu există copii vizuali, auditivi sau kinestezici. Există momente în care un copil înțelege. Adultul matur nu sortează copilul într-o cutie, ci învață să vadă acele momente și să le repete.

În fiecare clasă există copii diferiți. Unii ridică mâna imediat și răspund cu entuziasm. Alții preferă să observe și să gândească înainte de a vorbi. Unii înțeleg mai ușor atunci când văd imagini, scheme sau demonstrații. Alții au nevoie să discute, să pună întrebări sau să explice cu propriile cuvinte ceea ce au înțeles. Există și copii care învață mai ușor atunci când experimentează direct, manipulează obiecte, construiesc, testează și descoperă prin acțiune.

Aceste diferențe nu reprezintă defecte și nici motive de comparație. Ele reflectă diversitatea firească a modurilor în care oamenii procesează informațiile și interacționează cu lumea din jur. Înțelegerea acestor diferențe poate transforma experiența școlară atât pentru copii, cât și pentru adulții care îi însoțesc în procesul de învățare.

Dar atenție la o capcană: a observa că un copil a înțeles astăzi prin intermediul unei imagini nu înseamnă că este un copil vizual. Înseamnă doar că, astăzi, pentru acea idee, imaginea a fost calea potrivită. Măine, la altă materie, calea poate fi alta. Diferența nu este între tipuri de copii, ci între momente diferite ale aceluiași copil.

O CLARIFICARE IMPORTANTĂ

În această lucrare nu împărțim copiii în categorii fixe precum „vizual“, „auditiv“ sau „kinestezic“. Cercetările actuale din domeniul psihologiei educației arată că majoritatea copiilor utilizează simultan mai multe canale senzoriale atunci când învață. Un elev poate beneficia de imagini într-un anumit context, de explicații verbale în altul și de activități practice într-o situație diferită.

Cercetările actuale sunt clare în această privință. Ideea că fiecare copil are un singur stil de învățare, vizual, auditiv sau kinestezic, și că trebuie să i se predea exclusiv prin acel canal nu este susținută de dovezi. Studiile care au căutat să demonstreze acest efect nu l-au confirmat. Copilul nu învață mai bine doar pentru că i se predă prin canalul lui

presupus. Învăță mai bine atunci când o idee importantă îi este prezentată în moduri diferite și prin modalități variate.

De aceea, această carte nu sortează copiii și nu le atribuie identități fixe. Observă ce l-a ajutat pe fiecare, într-un anumit moment, la o anumită sarcină. Aceasta nu este o etichetă, ci o informație care se poate schimba mâine, la o altă materie. O reținem și o folosim. Nu o lipim pe frunte.

CE NE SPUNE PSIHOLOGIA EDUCAȚIEI?

De-a lungul timpului, numeroși cercetători au studiat modul în care copiii învață.

Jean Piaget¹ a arătat că gândirea copilului se dezvoltă în etape. Consecința practică este simplă: un copil de șapte ani nu înțelege o idee abstractă în același mod ca unul de unsprezece ani. Dacă nu înțelege, mai întâi verificăm dacă explicația se potrivește nivelului său de dezvoltare, nu presupunem că îi lipsește efortul.

Lev Vygotsky² a introdus conceptul de zonă a proximității dezvoltării. Aceasta reprezintă distanța dintre ceea ce poate face copilul singur și ceea ce poate face cu sprijinul potrivit. Aici intervine adultul. Nu îi oferi sarcini prea

1. Jean Piaget (1896-1980), psiholog și epistemolog elvețian. Pentru teoria dezvoltării cognitive, vezi Jean Piaget și Bärbel Inhelder, *The Psychology of the Child*.
2. Lev Vygotsky (1896-1934) a fost un psiholog sovietic, una dintre figurile fundamentale ale psihologiei dezvoltării și educației.